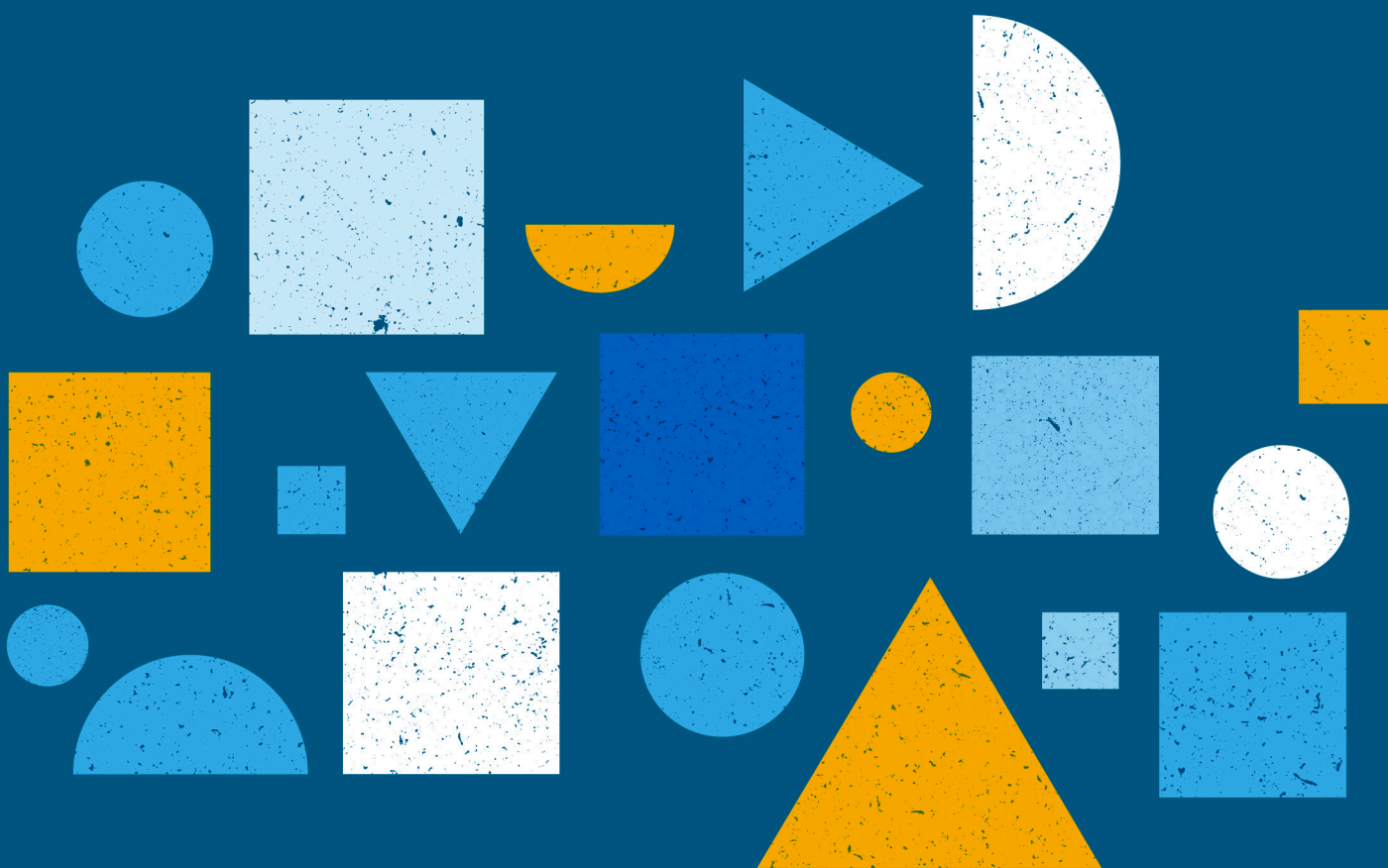

Impacte del *Programa d'Ajuts a* Projectes d'Iniciatives Socials

Entre 1999 i 2020

Índex

---

01. Introducció

Objectiu del document i metodologia.

6

---

02. Fer-ho junts per fer-ho realitat

Objectius estratègics de les convocatòries.

8

---

03. D'ahir a avui

Dues dècades de canvi en l'entorn social i la seva influència en les convocatòries.

12

---

04. Projectes de vida

Una actuació social basada en projectes.

18

---

05. Amb les persones

Repercutint en una àmplia base de persones destinatàries.

22

---

06. Pas a pas

Una visió territorial àmplia.

28

---

07. Ser i fer

Les entitats com a motor de la intervenció social.

34

---

08. D'avui a demà

Conclusions. Lliçons apreses i visió de futur.

40

---

09. Agraïments

42

Escoltar les entitats: aquesta és la manera que té la Fundació "la Caixa" d'afrontar els nous reptes socials, i aquest estudi n'és un exemple.

Persona responsable d'una entitat dedicada a la inserció laboral de persones en risc d'exclusió social.

01. Introducció

Objectiu del document
i metodologia.

Les ajudes de la Fundació "la Caixa" constitueixen un referent històric.

Persona responsable d'una entitat
que treballa amb col·lectius migrants
en la defensa dels seus drets..

Des del 1999, el Programa d'Ajuts a Projectes d'Iniciatives Socials de la Fundació "la Caixa" col·labora amb organitzacions sense ànim de lucre que promouen iniciatives adreçades a persones i col·lectius que es troben en situació de vulnerabilitat. El nucli del programa el conformen les entitats del tercer sector. Són aquestes les que elaboren i duen a terme projectes que tenen com a objectiu la inclusió social, la promoció de la igualtat d'oportunitats i la millora de la qualitat de vida. El programa aporta una part dels recursos financers que les entitats necessiten. Aquestes ajudes reforcen i complementen les línies d'actuació pròpies que la Fundació "la Caixa" desenvolupa en l'àmbit social.

Unes 30.000 entitats conformen el tercer sector d'acció social a Espanya, segons dades de la Plataforma del Tercer Sector i la Plataforma d'ONG d'Acció Social. Entre els anys 1999 i 2020, un total de 19.236 entitats —és a dir, el 64 %— han presentat com a mínim un projecte al Programa d'Ajuts. Més d'un terç —el 37,2 %— ha aconseguit disposar del cofinançament de la Fundació "la Caixa". Així, 7.152 organitzacions sense ànim de lucre han desenvolupat 18.250 projectes en el marc de les convocatòries socials.

Aquesta publicació ret compte de la tasca social que la Fundació "la Caixa" ha desenvolupat juntament amb el tercer sector en el marc del Programa d'Ajuts. Per fer-ho, s'ha dut a terme un estudi d'impacte quantitatiu i qualitatiu a partir de tres eines d'investigació complementàries: les dades estadístiques, les enquestes i les entrevistes.

En primer lloc, s'ha fet una anàlisi de la base de dades de registre de les entitats socials en el Programa d'Ajuts del 1999 al 2020 (tots dos anys inclosos). En segon lloc, s'ha fet una enquesta en què han participat entitats amb almenys un projecte seleccionat al llarg de dues dècades, amb la finalitat d'analitzar la repercussió de la col·laboració a les entitats beneficiàries. En tercer lloc, s'han fet entrevistes semiestructurades, amb un guió de conversa sense preguntes tancades, amb l'objectiu d'obtenir informació de tipus qualitatiu que incorpora la visió de les entitats sobre el sector, l'activitat, els projectes i la repercussió de la col·laboració.

Per a l'eina quantitativa de recollida d'informació, s'ha dut a terme una enquesta telefònica a una mostra amb 1.230 enquestes a entitats que, després de presentar algun projecte al Programa d'Ajuts, han aconseguit comptar amb la col·laboració de la Fundació "la Caixa" almenys una vegada.

La fase qualitativa de recollida d'informació s'ha fet a partir de diverses entrevistes en profunditat entre persones representants de diferents entitats de tot el territori nacional. Aquestes entrevistes s'han desenvolupat seguint un esquema obert a mode de conversa informal. Les diferents entrevistes s'han distribuït per totes les comunitats autònomes, de manera que recullen el discurs a l'entorn de la col·laboració, l'entitat i el sector en la seva totalitat.

02. Fer-ho junts per fer-ho realitat

Objectius estratègics
de les convocatòries.

Treballem en xarxa i mirem de solucionar els problemes, no tan sols assistir per cobrir les necessitats bàsiques.

Persona responsable d'una entitat d'atenció comunitària dedicada a la inserció i la sensibilització sociolaboral.

El Programa d'Ajuts a Projectes d'Iniciatives Socials va néixer el 1999 per facilitar suport econòmic i recursos a les entitats del tercer sector en el desenvolupament dels seus propis projectes. Des de fa més de dues dècades, ofereix un marc estable articulat al voltant d'un sistema de convocatòries anuals que li aporten la flexibilitat necessària per adaptar-se a la realitat social de cada moment.

Els objectius principals del programa són quatre: col·laborar amb el tercer sector en el desenvolupament de la seva missió social, contribuir a la millora de les oportunitats de les persones i els col·lectius en situació de vulnerabilitat, donar suport a les iniciatives de transformació social i adequar-se als àmbits d'actuació estratègics de la Fundació "la Caixa". Any rere any, la voluntat és la mateixa: Fer-ho junts per fer-ho realitat, i fer-ho oferint un marc estable, universal i proactiu a les entitats sense ànim de lucre.

En aquest sentit, la solvència de les entitats i la viabilitat dels projectes presentats se sotmeten a una avaluació exhaustiva per prioritzar els millors projectes. Aquest procés es du a terme aplicant i seguint criteris d'equitat i transparència en els processos de selecció i concessió de les ajudes. La feina d'equips externs

d'avaluació garanteix una valoració independent dels projectes. També es fa una auditoria del procés de selecció, així com del desenvolupament dels projectes seleccionats.

Les convocatòries socials s'adrecen a organitzacions privades sense ànim de lucre amb almenys un any d'experiència en l'execució de projectes relacionats amb la temàtica de les convocatòries respectives a les quals es presenten. La gran majoria són associacions, fundacions i congregacions religioses, si bé també hi participen altres entitats de l'economia social, com ara cooperatives, societats laborals, empreses d'inserció, etcètera. Algunes convocatòries socials admeten la presentació de projectes per part de l'Administració pública. No hi ha limitació en la mida ni en el territori d'actuació de les entitats.

El Programa d'Ajuts globalitza la col·laboració amb les entitats socials en projectes amb incidència directa sobre persones i col·lectius en situació de vulnerabilitat, i alhora complementa i, de vegades, anticipa la tasca dels programes socials gestionats de manera directa per la mateixa institució. Tots conformen una mateixa voluntat: no deixar ningú enrere.

FUNDACIÓ "LA CAIXA" PER UNA SOCIETAT MÉS JUSTA

La Fundació "la Caixa" és una entitat sense ànim de lucre dedicada al compliment de finalitats d'interès general, principalment el foment i el desenvolupament d'obres socials, assistencials, d'investigació, docents i culturals. L'activitat gira a l'entorn d'un eix principal: construir una societat més cohesionada i equitativa i millor donant resposta a les necessitats de les persones i els col·lectius més vulnerables.

En l'àmbit social, la Fundació "la Caixa" focalitza l'acció en un conjunt de programes propis centrats en la pobresa infantil, l'ocupació, les persones amb malalties avançades, la gent gran i la interculturalitat. A través seu, l'entitat actua de manera integral en totes les etapes del cicle vital de les persones: en la infància i la joventut, per mitjà del programa CaixaProinfància; en la maduresa de les persones, a través dels programes d'ocupació com Incorpora; en el procés d'envelliment,

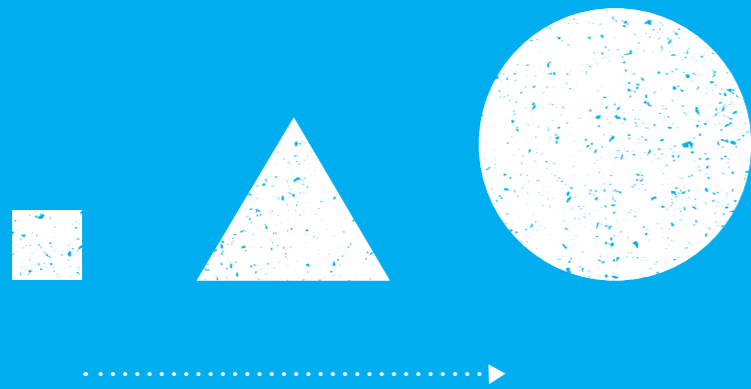
amb el Programa de Gent Gran, i en el final de la vida, a través del Programa d'Atenció Integral a Persones amb Malalties Avançades.

Aquesta tasca es reforça mitjançant programes d'actuació transversal, com ara els d'Intervenció Comunitària Intercultural, els del foment del voluntariat i els d'acció social de proximitat. Aquests últims, a través de la Fundació de l'Esperança i l'EspaiCaixa Francesc d'Assís.

Al mateix temps, el Programa d'Ajuts a Projectes d'Iniciatives Socials s'alineja amb les línies d'actuació principals de la Fundació "la Caixa" i s'estructura en convocatòries per al suport al tercer sector en quatre àmbits: promoció de l'autonomia personal i atenció a l'envelliment, a la discapacitat i a la malaltia; lluita contra la pobresa infantil i l'exclusió social; inserció sociolaboral, i interculturalitat i acció social. ●

03. D'ahir a avui

Dues dècades de canvi
en l'entorn social
i la seva influència
en les convocatòries.

*Quan va aparèixer la convocatòria
d'Acció Social en l'Àmbit Rural,
vaig pensar: «Fundació "la Caixa"
sempre va per davant.»*

[la convocatòria va sorgir el 2016].

Persona responsable d'una entitat social
que centra la seva tasca en l'exclusió severa.

La societat ha experimentat molts canvis des del 1999. El Programa d'Ajuts s'ha anat actualitzant per adaptar-se als nous temps però ha mantingut la mateixa voluntat que li dona consistència: detectar les situacions de vulnerabilitat de cada moment i donar suport al tercer sector en els projectes socials que els donen resposta, promovent la igualtat d'oportunitats, la inclusió social i la millora de la qualitat de vida de les persones, i fomentant la complicitat amb la resta dels agents socials i econòmics.

Entre el 1999 i el 2020 s'han fet 146 convocatòries socials que es poden agrupar en cinc grans àmbits: promoció de l'autonomia personal, prevenció de l'exclusió social, accés a l'habitatge, inserció laboral i acció social comunitària. Fruit d'aquestes convocatòries, s'han dut a terme 18.250 projectes, per als quals la Fundació "la Caixa" ha aportat un total de 360 milions d'euros a llarg de les dues dècades.

EN NOMBRES
DEL 1999 AL 2020

146

Convocatòries

19.236

Entitats socials
que han participat
en el programa

7.152

Entitats socials
que han tingut el suport
del programa

81.291

Projectes
presentats

18.250

Projectes
seleccionats

360

M€ aportats per
la Fundació "la Caixa"

8,5

Milions
de beneficiaris

Objectius de Desenvolupament Sostenible compartits
amb el Programa

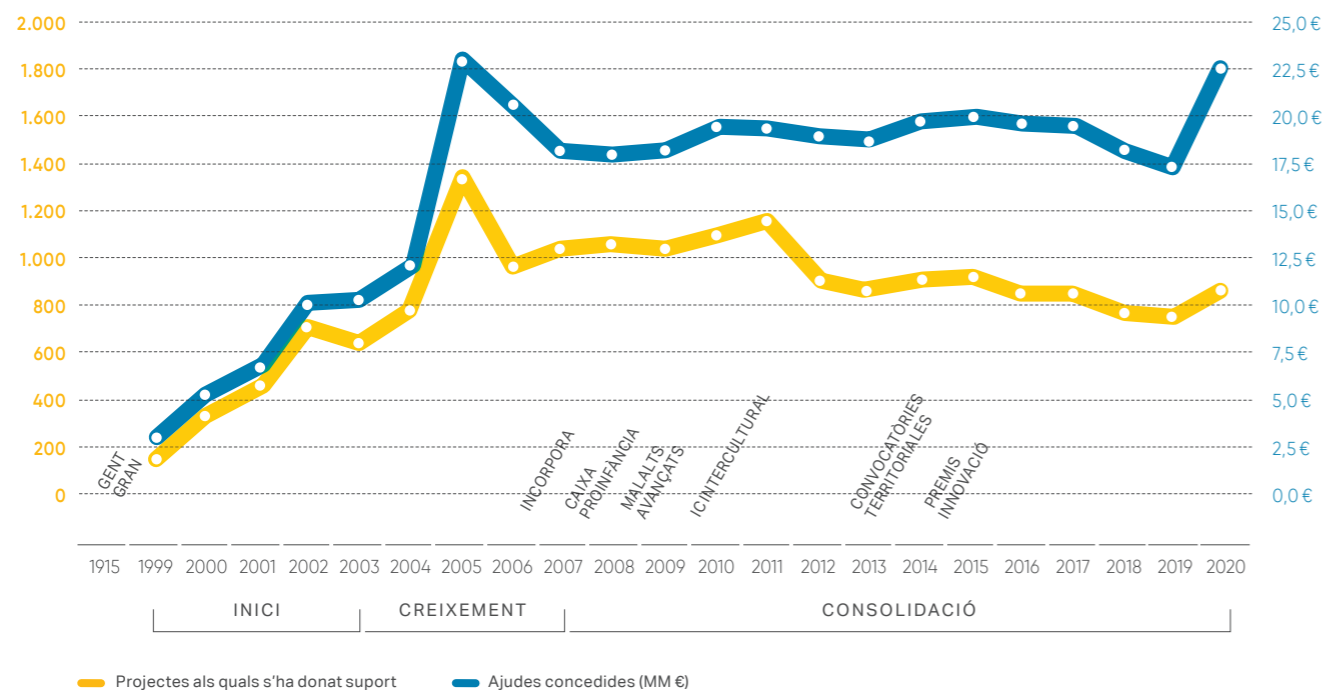

De l'1 al 10, les ajudes de la Fundació "la Caixa" tenen un 11 d'importància.

Persona responsable d'una entitat que es dedica a la inserció laboral.

A grans trets, es pot dir que ens aquests vint-i-dos anys s'encadenen tres etapes: inici (1999-2003), creixement (2004-2007) i consolidació (2008-2020). L'anàlisi de la línia del temps reflecteix l'evolució des de l'inici fins a l'abast de la màxima eficiència del Programa d'Ajuts com a eina social. Les convocatòries van néixer el 1999 amb l'objectiu de «globalitzar i dotar de més coherència la col·laboració

que ja es duia a terme anteriorment amb diverses entitats privades sense ànim de lucre en l'àmbit social a tot l'Estat», segons el que recull l'informe anual d'aquell any. Els primers anys van ser de construcció i creixement, amb un repunt el 2002 respecte del nombre de projectes presentats pel fet que es va introduir una nova convocatòria específica en l'àmbit de la inserció social.

2004 és un any important per a "la Caixa". La commemoració del centenari de l'entitat coincideix amb l'aprovació del Pla estratègic per al període 2004-2006, l'eix central del qual és la implicació de l'entitat «amb la cobertura de les necessitats socials». Són els anys del gir social de "la Caixa". Tal com recull la memòria del 2005, «aquesta actuació en benefici de les persones s'executa d'acord amb dos principis fonamentals: el d'anticipació, dirigit a contrarestar carències no cobertes

per altres institucions, i el de flexibilitat, per tal de donar resposta a les noves demandes que sorgeixen de la ràpida transformació de la societat».

Aquest gir social es reflecteix en l'increment que experimenta la dotació pressupostària del Programa d'Ajuts, que passa de 12,5 milions d'euros el 2004 a 23 milions d'euros el 2005. Aquest any coincideix, a més, amb la introducció d'una nova convocatòria en l'àmbit de l'acció social comunitària: la del foment del volun-

tariat, que eleva, alhora, la participació de les organitzacions sense ànim de lucre a les convocatòries, que passa de 1.800 a 3.700 entitats al llarg del primer lustre.

La Fundació "la Caixa" es consolida el 2007 «com la primera fundació privada d'acció social d'Espanya, la segona d'Europa i la cinquena del món», tal com recull la memòria d'aquell any. L'increment de la inversió permet consolidar el gir social de l'entitat, de manera que el pressupost en obra social per a l'exercici 2008 arriba a 500 milions d'euros —entre els anys 2004 i 2008 es multiplica per 2,5—, on es va mantenir els anys successius, amb una aplicació prioritària als programes socials, que l'entitat va mantenir en, almenys, el 60 % del pressupost anual. És l'època de la implantació de programes de pes per a la societat, com ara Incorpora (2006), CaixaProinfància (2007), Atenció Integral a Persones amb Malalties Avançades (2008) i Intervenció Comunitària Intercultural (2009), que conviuen amb el de Gent Gran (1915) i la Fundació de l'Esperança (2013), entre d'altres.

2008 va ser un any marcat per la incertesa econòmica i per una profunda crisi social a Espanya que va posar en relleu la preocupació cada vegada més gran pels temes socials i l'important paper del tercer sector i la iniciativa social. En resposta a les necessitats socials del país, la Fundació "la Caixa" no tan sols va mantenir l'aportació al Programa d'Ajuts, sinó que la va augmentar: va passar de 18,1 milions d'euros el 2008 a 19,6 milions d'euros el 2010. La persona responsable d'una entitat social centrada en la promoció de valors entre els joves afirma: «Hi va haver retallades, però "la Caixa" va continuar apostant per ajudar.» El 2009, la Fundació va introduir una nova convocatòria en l'àmbit comunitari: la de interculturalitat i cohesió social.

«El Programa d'Ajuts ha permès la supervivència de certes organitzacions sense ànim de lucre i, per tant, salvar els efectes de crisis econòmiques, per donar continuïtat al suport als usuaris», diu la persona responsable d'una associació que acosta posicions entre el sector empresarial i el social. D'altra banda, la persona responsable d'una organització sense ànim de lucre amb presència a totes les comunitats autònomes i que té com a pilars bàsics la inserció laboral i l'educació reconeix: «La Fundació "la Caixa" va estar present durant la crisi i va treballar en conseqüència amb la situació; la crisi va afectar el tercer sector perquè van

disminuir els programes per falta de finançament, però van augmentar les necessitats.»

Aquests anys de crisi mostren un creixement sostingut de les sol·licituds que culmina el 2013. La línia del temps reflecteix un repunt en el nombre de projectes presentats, que arriba a 4.900 el 2013. Són conseqüència de la introducció de les convocatòries territorials fruit de la fusió de "la Caixa" amb Banca Cívica. Així mateix, el 2016 es va introduir una nova convocatòria, ara de vocació transversal: la d'Acció Social en l'Àmbit Rural.

El Programa d'Ajuts s'ha estabilitzat els últims anys, amb una aportació mitjana anual de 19 milions d'euros, fet que demostra que és una eina eficaç i eficient per contrarestar les situacions de vulnerabilitat social. Any rere any, les convocatòries es presenten com un ventall de possibilitats que, tot i que adopten diferents denominacions i varien en nombre, donen cobertura en conjunt i de manera constant a les iniciatives de les entitats d'acció social.

Aquesta flexibilitat, juntament amb la transversalitat, permet al Programa d'Ajuts ajustar-se de manera eficaç als canvis socials. Un exemple n'és la convocatòria de foment del voluntariat. Al compàs dels temps, sorgeix com a tal el 2005. A partir del 2012, el voluntariat s'integra a les convocatòries de manera transversal. Si bé deixa d'existir com a convocatòria específica, s'introdueix com a component que afegeix valor a tots els projectes per desenvolupar amb el suport del Programa d'Ajuts, de manera que, en generalitzar-lo, consolida i reforça el compromís de les persones amb la societat.

Així, el Programa d'Ajuts s'ha anat adaptant als nous desafiaments i tendències socials, com la immigració, mitjançant el foment de la integració i la convivència entre comunitats; la prolongació de l'esperança de vida i l'envelliment de la població, posant l'accent en la vida activa i saludable; la dependència de les persones, promoció de l'autonomia personal, prevenint les desigualtats i donant més oportunitats a les persones vulnerables, i la precarització laboral, promovent l'accés a la feina dels col·lectius amb més barreres i desenvolupant polítiques d'inclusió.

«La Fundació "la Caixa" detecta les carències, defineix objectius i s'adequa a les necessitats», reconeix la persona responsable d'una entitat que ajuda col·lec-

tius migrants en risc d'exclusió. Pel que fa a això, la persona responsable d'una casa d'acollida de dones víctimes de tràfic afegeix: «És un finançador modern que posa el focus en les necessitats actuals i fa una interpretació molt adequada de les intervencions.» En paraules de la gestora d'una agrupació de professionals sorgida d'un moviment social d'apoderament de les dones, la Fundació "la Caixa" «mesura la temperatura de les necessitats socials i hi dona resposta, fa

estudis projectius i detecta tendències d'acció social». En termes generals, la continuïtat del Programa d'Ajuts al llarg d'aquests més de vint anys aporta un marc d'estabilitat al qual les entitats saben que es poden acollir. Així, mitjançant el finançament de projectes, les convocatòries han contribuït en conjunt a la sostenibilitat d'una part del tercer sector que no trobava uns altres mitjans per desenvolupar les seves activitats, l'autèntica raó de ser del programa.

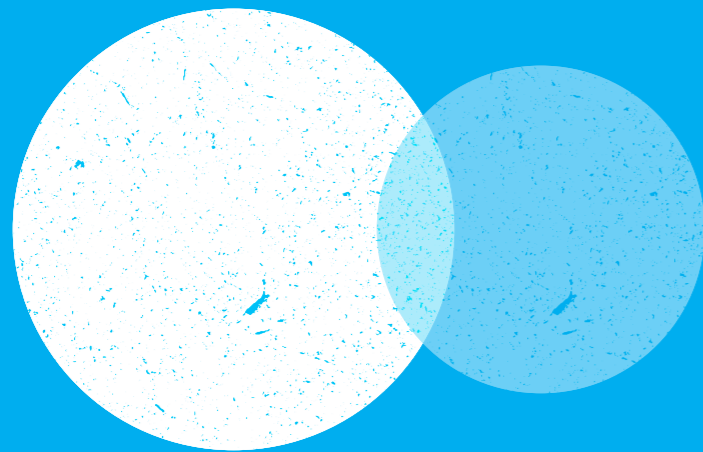
CONVOCATÒRIES SOCIALS PERMANÈNCIA I TRANSFORMACIÓ

La cronologia de les convocatòries il·lustra el seu volum —146 convocatòries entre els anys 1999 i 2020—, com també la seva simultaneïtat i continuïtat en el temps. Així mateix, permet visualitzar les àrees d'intervenció dels projectes als quals es poden acollir les entitats, d'una banda, i la permanència i la seva transformació en els àmbits d'actuació de la Fundació "la Caixa". ●

CONVOCATÒRIES 1999-2020	PERÍODE
Infància i joventut	1999-2000
Pobresa i exclusió	1999-2011
Discapacitat psíquica i malaltia mental	1999-2011
Col·laboracions socioculturals	2000-2006
Immigració	2001-2005
Inserció laboral	2002-2006
Malalties degeneratives	2004-2005
Foment del voluntariat	2005-2011
Habitatges d'inclusió	2007-2010
Acció social	2007-2011
Interculturalitat i cohesió social	2009-2020
Promoció de l'autonomia personal i atenció a l'envelliment, la discapacitat i la malaltia	2012-2020
Lluita contra la pobresa infantil i l'exclusió social	2012-2020
Inserció sociolaboral	2012-2020
Territorial Andalusia	2013-2020
Territorial Burgos	2013-2020
Territorial Canàries	2013-2020
Habitatges per a la inclusió social	2013-2020
Territorial Comunitat Valenciana	2014-2018
Acció social en l'àmbit rural	2016-2020

04. Projectes de vida

Una actuació social basada en projectes.

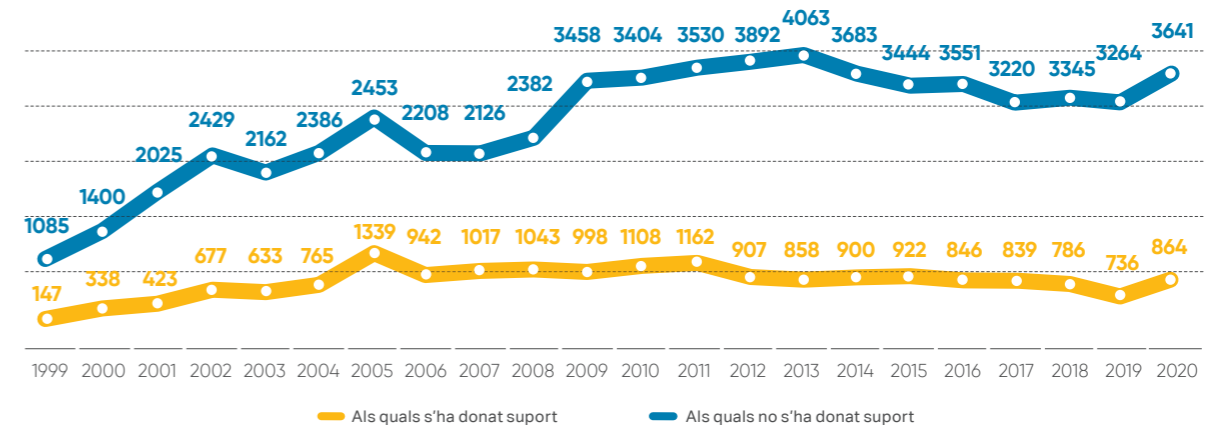
*Si tens un bon projecte, Fundació "la Caixa" respon.
Els seus tècnics saben què suposa cada acció.*

Persona responsable d'una entitat social que es dedica a la inserció sociolaboral i l'atenció emocional de malalts de VIH i el seu entorn.

Les entitats del tercer sector es caracteritzen per la seva pluralitat i heterogeneïtat, pel que fa a mida, estructura, àmbit d'actuació, escala territorial i finalitat. Cada entitat té una missió que desenvolupa mitjançant un seguit de programes adreçats a persones i col·lectius en situació de vulnerabilitat. Precisament, l'actuació social del Programa d'Ajuts es basa en el suport als projectes d'iniciatives socials que duen a terme les organitzacions sense ànim de lucre.

Entre el 1999 i el 2020, les entitats socials han presentat un total de 81.291 projectes, dels quals la Fundació "la Caixa" ha seleccionat 18.250. És a dir, el 22,5 % dels projectes ha rebut finançament i suport de l'entitat. Després d'un començament limitat, el nombre de projectes anuals —tant els presentats com els seleccionats— ha augmentat de manera gradual, fins a arribar a un marc d'estabilitat a la segona dècada del programa que avui es manté.

PROJECTES PRESENTATS PER ANY

Els projectes socials que es presenten a les convocatòries poden ser de nova creació, ampliació de programes i projectes ja existents, projectes específics en el marc de programes d'actuació i projectes pilot o noves experiències. Es valora de manera especial que estiguin basats en un estudi realista de les necessitats dels col·lectius als quals s'adrecen, i que tinguin viabilitat social, econòmica i tècnica. També han de presentar una relació coherent i equilibrada entre els mitjans per a la seva realització i els resultats que se n'esperen.

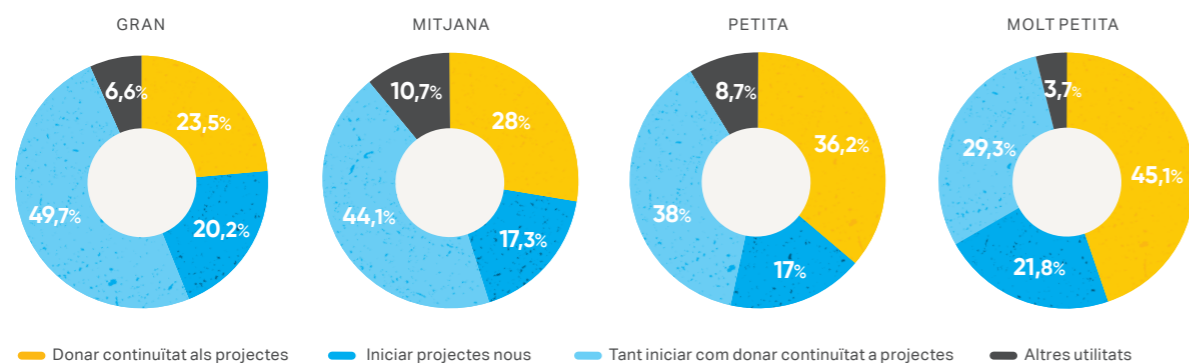
Les convocatòries han servit perquè moltes entitats hagin pogut llançar projectes nous. En aquest sentit, la persona gestora d'una entitat social especialitzada en el tractament d'addiccions afirma: «Les ajudes de la Fundació "la Caixa" ens permeten impulsar projectes nous, aportar millores tècniques i materials de treball per a programes que, d'una altra manera, no podríem

assumir, perquè se surten del pressupost bàsic de l'entitat. Això repercuteix en la qualitat de l'ajuda que prestem als beneficiaris.»

En termes generals, el tercer sector ha trobat en el finançament de la Fundació "la Caixa" la possibilitat de consolidar-se i créixer, tant des de la continuïtat com des de la novetat, segons les necessitats de cada entitat i la seva realitat immediata. Entre les més petites, es dona una preferència per la possibilitat de mantenir i consolidar la continuïtat dels programes preexistents.

«Al començament, el nostre projecte era molt pilot i, tal com estava plantejat, ens resultava difícil trobar finançament. Sí que va tenir cabuda en el Programa d'Ajuts, per la qual cosa va poder començar a funcionar i se li han obert moltes portes noves», reconeix la persona responsable d'una entitat especialitzada en la inclusió social de col·lectius migrants.

UTILITAT DEL PROGRAMA D'AJUTS AMB RELACIÓ AL TIPUS DE PROJECTE (DE CONTINUÏTAT O PER INICIAR) SEGONS LA MIDA DE L'ENTITAT

La meitat de les entitats creu que el fet de no haver pogut comptar amb l'ajuda de "la Caixa" podria haver suposat, fins i tot, la cancel·lació del projecte. D'haver-lo mantingut, n'hauria hagut de reduir l'abast o redirigir els esforços cap als fons propis o captar noves ajudes a través d'altres mecanismes. En aquest sentit, les dades de les enquestes indiquen que el 43 % de les entitats ha fet servir el Programa d'Ajuts per complementar el finançament dels seus projectes.

De l'anàlisi de la base de dades es dedueix que, a més del cofinançament de la Fundació "la Caixa", els projectes executats amb la col·laboració del Programa d'Ajuts ha contribuït a injectar en els sectors més vulnerables de la societat dos euros més per cada euro aportat per "la Caixa". D'aquesta manera, entre els anys 2012 i 2020, els projectes seleccionats han suposat una inversió social de 429 milions d'euros.

Les entrevistes mantingudes amb les persones responsables de les entitats amb projectes selec-

cionats reflecteixen les millores afegides que s'obtenen pel fet de comptar amb la col·laboració de la Fundació "la Caixa". Així, el Programa d'Ajuts aporta una imatge de qualitat, rigor i solvència al projecte, contribueix a donar visibilitat a entitats i iniciatives amb menys projecció i facilita coneixement i experiència al sector. «Col·laborar amb la Fundació "la Caixa" ens aporta reconeixement i més pes als nostres programes, fet que facilita el cofinançament», reconeix la persona responsable d'un centre de dia adreçat a gent gran.

Les entitats amb projectes seleccionats disposen, així, de més eines comunicatives a l'hora d'aconseguir que altres organitzacions també s'incorporin al projecte i hi aportin fons addicionals. D'aquesta manera, el fet de tenir el suport financer del Programa d'Ajuts contribueix, de vegades, a desencadenar un moviment que implica l'aplicació de més fons provinents d'altres organitzacions, tant públiques com privades.

PARTENARIAT TREBALL EN XARXA

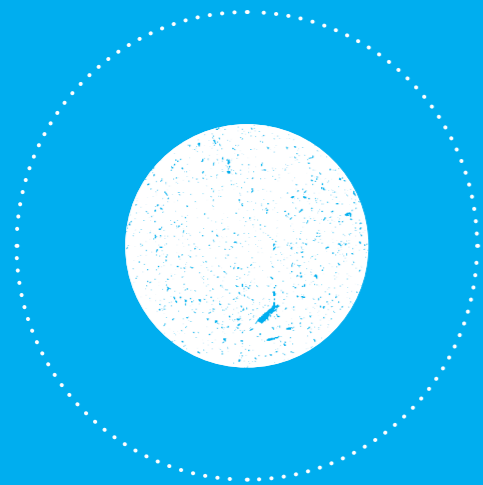
Sobre aquesta base es fonamenta la idea que va portar el programa a promoure el 2012 la participació en les convocatòries a través de projectes de partenariat. Tot i que es veia afectat pels efectes de la crisi, el sector veia aleshores reduïda la seva mida en paral·lel a un augment de les necessitats, i el programa va veure en aquesta proposta una manera de millorar les seves capacitats.

El partenariat proposa reivindicar l'entorn institucional i la complementaritat entre iniciatives per tal de focalitzar els projectes en la creació d'arrel de projectes conjunts entre entitats, a partir d'un esforç organitzatiu en la complementaritat entre programes, el desplegament d'economies d'escala i també l'increment de l'abast dels projectes, per aconseguir, així mateix, més impacte en les persones pel fet d'aportar metodologies de treball amb una visió holística de la intervenció.

Entre el 2012 i el 2020 els projectes als quals s'ha donat suport sota aquesta modalitat de presentació s'han doblat, de manera que han passat de ser 1 de cada 10 a 1 de cada 5. En aquest període, 1.170 entitats s'han associat amb 1.460 entitats més per al desenvolupament d'aquests projectes. ●

05. Amb les persones

Repercutint
en una àmplia base
de persones destinatàries.

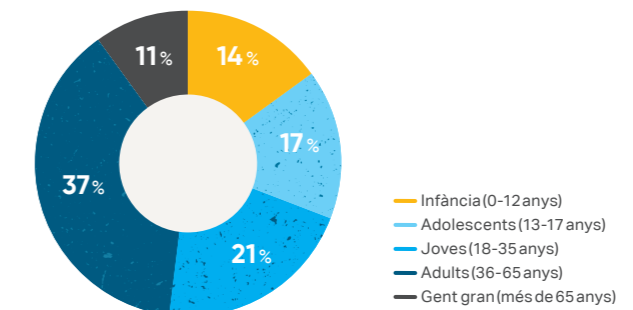
El tercer sector ha canviat molt. Fa vint anys tenia una visió més assistencialista. Ara se centra en les persones amb les seves dificultats.

Persona responsable d'una entitat social que treballa a les 17 comunitats autònomes en els àmbits d'inserció laboral i educació.

Les convocatòries socials repercuteixen en la millora de la qualitat de vida, el benestar i la salut de milers de persones. Entre les persones destinatàries hi ha col·lectius de persones en risc de pobresa o d'exclusió social, familiars i cuidadors, infància i joventut en situació de vulnerabilitat, professionals i voluntaris, persones en procés d'envelliment, persones amb malaltia, persones immigrants i comunitats amb diversitat cultural i persones amb discapacitat o malaltia mental, entre d'altres.

En aquests vint-i-dos anys del programa, el nombre de persones destinatàries dels projectes que han comptat amb el seu suport arriba a 8,5 milions de beneficiaris directes. Entre els anys 2014 i 2020, per exemple, es comptabilitzen més d'1.980.000 persones destinatàries, més de 280.000 anualment. Entre aquestes, la majoria són adults, mentre que una tercera part correspon als grups d'edat de la infància i l'adolescència, una de cada cinc són joves i una de cada deu, gent gran.

GRUPS D'EDAT DE LES PERSONES DESTINATÀRIES DELS PROJECTES (2014-2020)

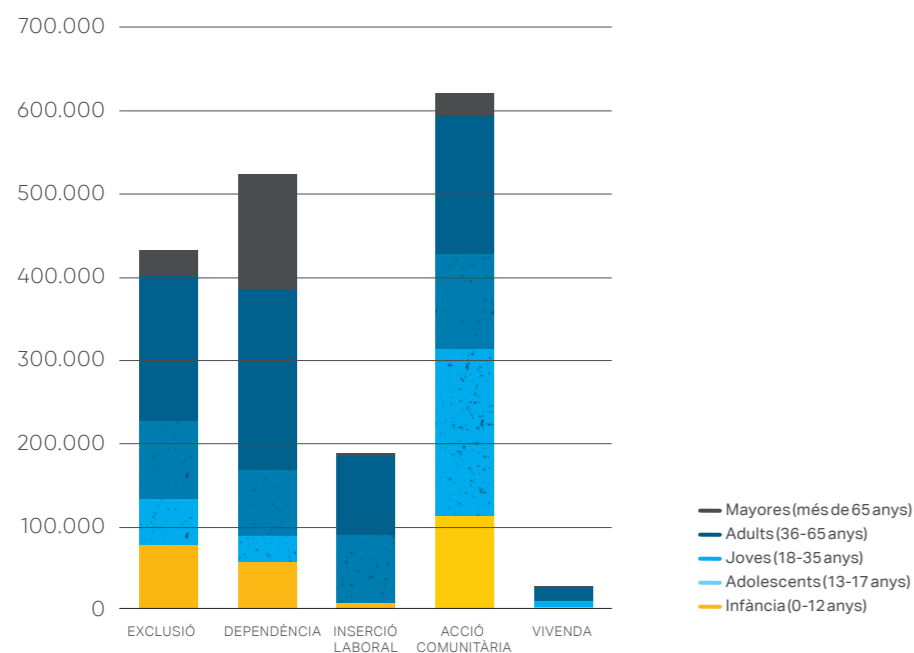

Aquesta distribució està en consonància amb els objectius i les característiques dels projectes. Els adults i la gent gran conformen els grups principals de destinataris dels projectes dirigits al suport a l'autonomia de les persones amb discapacitat, malaltia i en el procés d'envelliment, que suposen la intervenció de familiars i cuidadors.

El grup d'adults és majoritari en altres projectes adreçats a persones amb diversos factors de vulnerabilitat —com ara el tractament d'addiccions, la falta de llar, l'atur de llarga durada o situacions de violència—, especialitzats en la prevenció de l'exclusió social a través de la inserció laboral, mitjançant intervencions que van dirigides a la formació i l'acompanyament i l'adaptació al lloc de treball; l'accés a un habitatge temporal com a punt de partida per assolir autonomia, i les intervencions dedicades a l'atenció psicosocial i de cobertura de necessitats bàsiques en situacions de pobresa.

I encara constitueix un grup important de persones destinatàries en els projectes d'acció comunitària, sobretot els adreçats a les persones immigrades, minories ètniques i altres col·lectius que pateixen l'estigmatització social, que focalitzen la intervenció en els valors i la convivència ciutadana, la mediació i la gestió de la diversitat cultural. Juntament amb les persones adultes, la infància i l'adolescència també tenen un pes important en aquests projectes de caire comunitari, en especial els dirigits a l'educació en valors, la participació social, la prevenció de la violència i la promoció d'hàbits saludables.

On la infància, l'adolescència i els joves constitueixen el centre de la intervenció és en els projectes adreçats a la lluita contra la pobresa infantil i l'exclusió social a través del suport a l'enfortiment dels nuclis familiars, la prevenció de l'abandonament i la promoció de l'èxit escolar, com també la formació per a la millora de l'ocupabilitat.

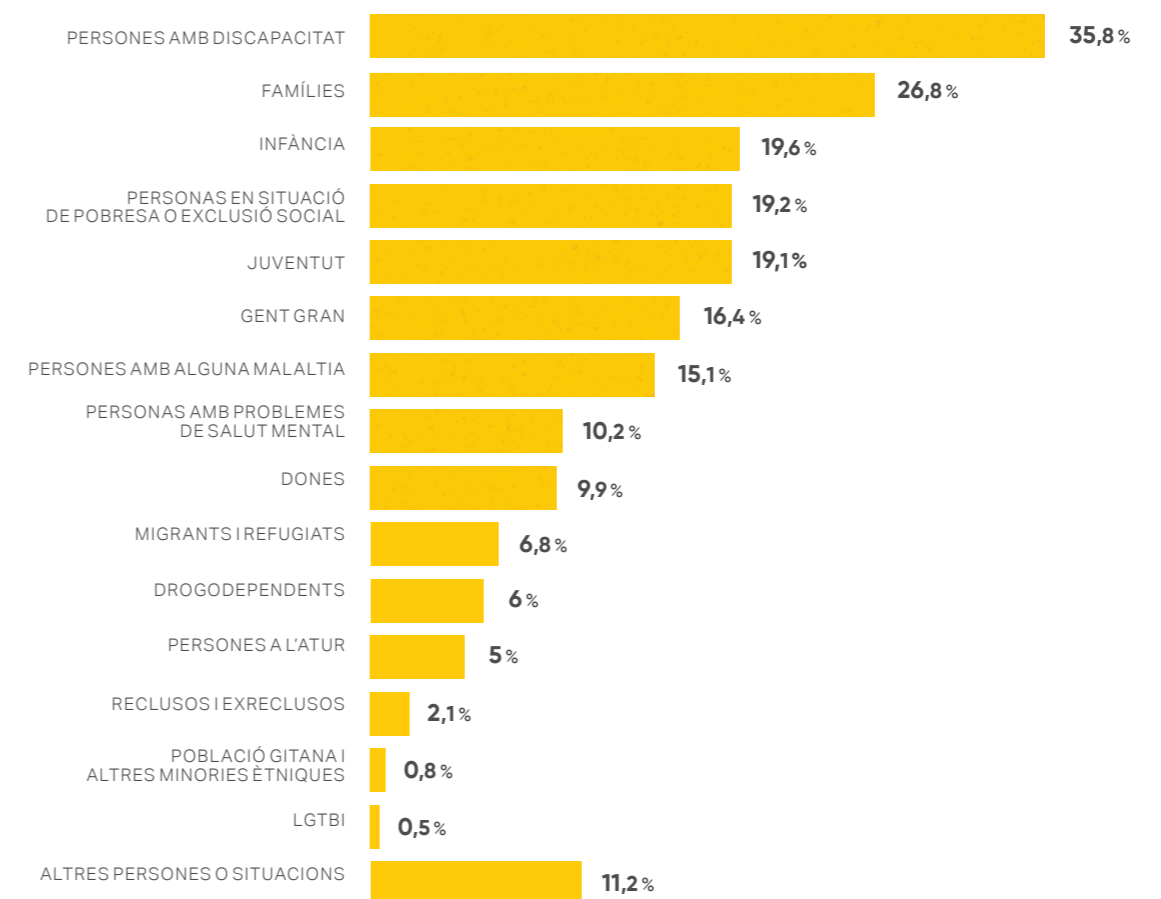
PERSONES DESTINATÀRIES PER ÀMBIT
D'ACTUACIÓ DELS PROJECTES (2014-2020)

En termes generals, la xifra de beneficiaris s'incrementa si es té en compte l'entorn de cada persona. «Els beneficiaris indirectes dels projectes són molts, perquè treballem amb persones i els projectes redunden en la família, els centres educatius, l'alumnat...», observa el responsable d'una fundació amb presència a totes les comunitats autònomes i els pilars bàsics de la qual són la inserció laboral i l'educació. Així mateix, una entitat especialitzada en l'àmbit de la inserció laboral calcula «tres beneficiaris indirectes per cada família». «Un dels canvis més destacables del tercer sector és que s'ha passat de tenir una mentalitat assistencial a emfatitzar l'autonomia i les competències de cada beneficiari», explica la persona responsable d'una entitat que es dedica a la inserció la-

boral i l'atenció socioemocional de persones amb VIH i el seu entorn familiar. D'altra banda, la persona responsable d'una entitat centrada en la mediació social i intercultural i en l'educació activa emfatitza: «Nosaltres no abordem els resultats en funció de beneficiaris concrets, sinó a escala comunitària, i la Fundació "la Caixa" ho sap comprendre.»

Fins i tot quan el 48 % de les entitats té un únic àmbit d'actuació, només el 24 % opera amb un únic col·lectiu de beneficiaris; el més habitual és que es treballi amb dos (48 %) i, fins i tot, amb tres col·lectius (28 %). D'acord amb això, les entitats mostren més dispersió de col·lectius, de manera que els principals són els de persones amb discapacitat, les famílies, la infància, les persones en risc d'exclusió social i els joves.

COL·LECTIUS PRINCIPALS BENEFICIARIS DIRECTES DE LES ENTITATS

De les dades de les enquestes es desprèn que, amb independència dels àmbits d'actuació de les iniciatives, la realització dels projectes ha suposat per al 87 % de les entitats canvis significatius en la qualitat de vida i el benestar dels beneficiaris directes. Només el 5,6 % considera que els projectes seleccionats amb prou feines han contribuït a augmentar el benestar dels beneficiaris.

Pel que fa a la utilitat dels projectes, la gran majoria de les entitats destaca els beneficis relacionats amb la millora de les condicions de vida de les persones i els col·lectius en condició de vulnerabilitat (82 %) i la promoció de l'autonomia personal (73 %). D'altra banda, el 27,6 % de les entitats pensa que el projecte ha contribuït a millorar la independència econòmica del beneficiari.

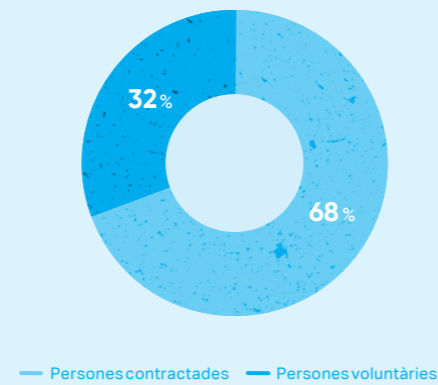
VOLUNTARIAT L'ALTRUISME SUMA

Cal destacar la infinita contribució dels voluntaris en els projectes d'intervenció social. Per fer-nos una idea de la transcendència de la seva dedicació a les persones destinatàries, val la pena aturar-se en una dada reveladora.

Al llarg dels últims set anys, un total de 117.000 persones voluntàries han participat en els projectes a què dona suport el programa, i això significa la mobilització d'una mitjana anual de 16.700 persones. Així, tenint en compte el nombre total d'hores de dedicació als projectes, resulta gairebé 1 hora per cada 2 de dedicació dels professionals de les entitats. Considerant una jornada laboral completa dedicada al projecte, al total de professionals que treballen en les intervencions el voluntariat afegeix a la intervenció l'equivalent a gairebé el 50 % més de treballadors.

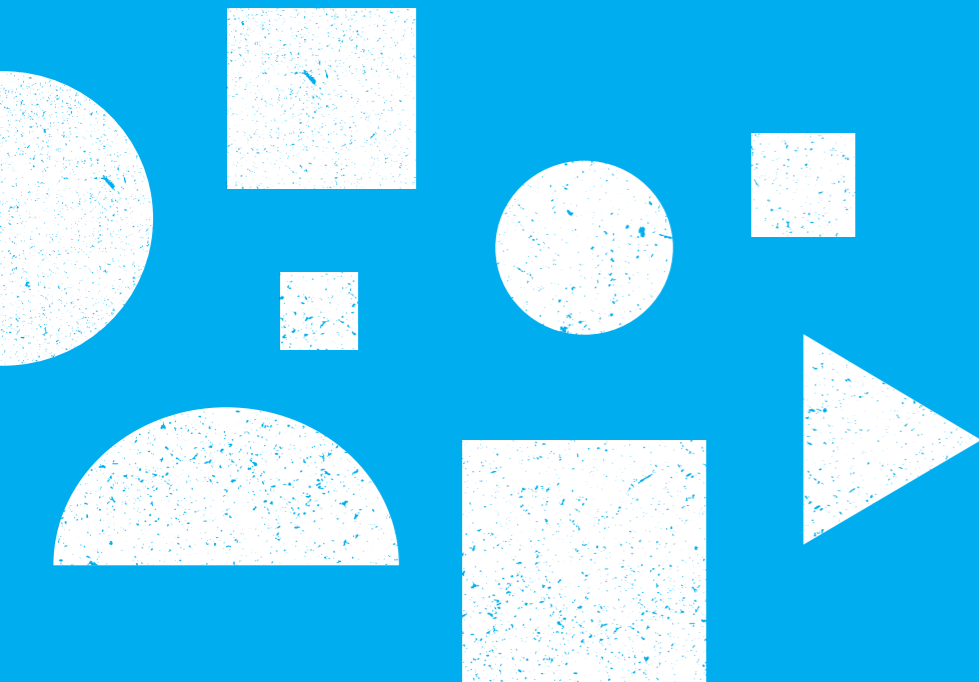
La implicació de persones voluntàries en les entitats i els seus projectes comporta dues connotacions ben importants. D'una banda, en reforça la reputació i el compromís amb la comunitat, i de l'altra afegeix valor a la intervenció amb les persones destinatàries. ●

HORES DEDICADES ALS PROJECTES
(MITJANA ANUAL 2014-2020)

06. Pas a pas

Una visió territorial àmplia.

Les ajudes ens permeten destinar recursos a poblacions determinades que acostumen a quedar fora del mapa.

Persona responsable d'una entitat social que treballa en diverses comunitats autònomes..

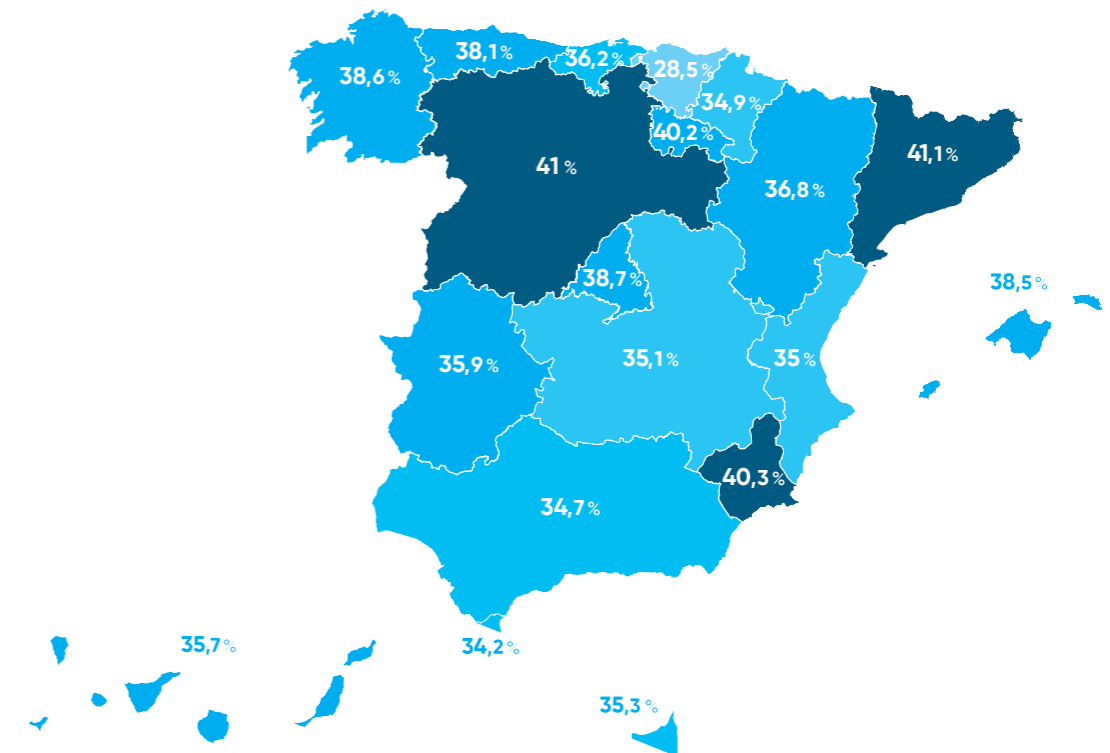
«La Fundació "la Caixa" ha mantingut l'esperit d'obra social sense imposar límits territorials», afirma la persona gestora d'una fundació constituïda per pares i mares de fills i filles amb problemes d'addicció. Juntament amb l'anticipació, la flexibilitat i la transversalitat, la capillaritat i la permeabilitat són altres trets distintius de les convocatòries socials.

Les entitats es distribueixen de manera equilibrada pel conjunt de la geografia espanyola, i de manera proporcional a la població de cada comunitat autònoma. Així, les quatre que tenen un nombre més gran d'ha-

bitants —és a dir, Andalusia, Catalunya, la Comunitat Valenciana i la Comunitat de Madrid— són les que tenen un nombre més elevat d'entitats que han participat en el programa al llarg de les dues dècades.

Si bé al començament del Programa d'Ajuts les comunitats amb més població hi van tenir un pes més gran, amb la consolidació del programa de seguida es va compensar aquest biaix, amb el resultat de l'equilibri territorial. Tant si les entitats són grans o petites, d'abast municipal, provincial o nacional, les convocatòries s'adrecen a totes, a tots els territoris.

TAXA D'ENTITATS AMB ALMENYS UN PROJECTE AL QUAL S'HA DONAT SUPORT

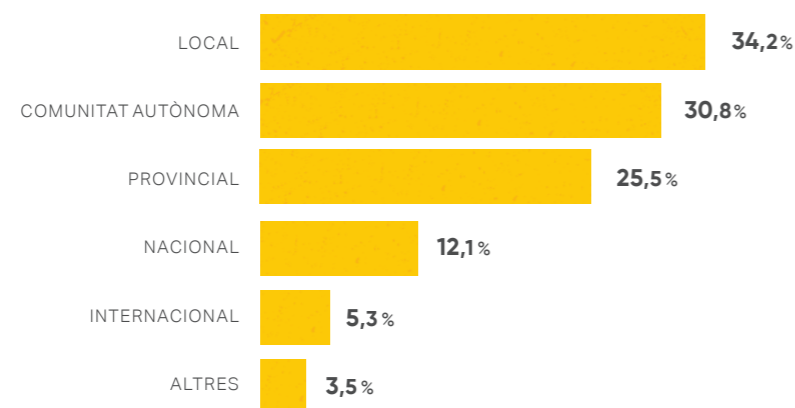
El gràfic de la pàgina anterior mostra que, de mitjana, el 37 % de les entitats ha obtingut el suport del programa, de manera que es pot afirmar que pràcticament a totes les comunitats autònomes més del 34 % de les entitats ha comptat amb la col·laboració de la Fundació "la Caixa" com a mínim una vegada. D'altra banda, la meitat del total de les ajudes entre el 1999 i el 2020 ha recaigut en projectes desenvolupats fora de les quatre comunitats amb més pes demogràfic (Andalusia, Catalunya, la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana).

«Les convocatòries socials fan una aposta estratègica per comunitats autònomes, i adapten les necessitats a cada regió», assegura la persona gestora

d'una entitat que du a terme programes socioeducatius per a menors en risc d'exclusió. I la persona responsable d'una organització sense ànim de lucre que opera en els àmbits local i internacional i que té com a línies d'actuació la interculturalitat, la formació i l'ocupació afegeix: «Col·laborar amb la Fundació "la Caixa" ajuda al treball en xarxa a la localitat, a més d'influir en la relació amb les empreses i l'Administració local.»

Els principals àmbits territorials d'actuació de les entitats amb projectes cofinançats per la Fundació "la Caixa" es concentren en un marc geogràfic circumscribit a espais concrets.

ÀMBIT TERRITORIAL D'ACTUACIÓ DE LES ENTITATS A LES QUALS S'HA DONAT SUPORT

Lògicament, les quatre comunitats amb més pes demogràfic (Andalusia, Catalunya, Madrid i del total de les ajudes) són les que han presentat més projectes al Programa d'Ajuts entre els anys 1999 i 2020. No obstant això, pràcticament a totes les comunitats autònomes el percentatge de projectes seleccionats durant aquestes dues dècades supera el 20 % per territori amb relació als presentats. D'altra banda, a cap comu-

nitat autònoma el percentatge de projectes seleccionats no supera el 30 % dels presentats.

Els primers anys del Programa d'Ajuts es caracteritzen per un creixement gradual dels fons aportats als diferents territoris. En termes generals, es pot dir que el caràcter nacional de les convocatòries socials es fa evident a partir del 2005, i s'han mantingut des d'aleshores.

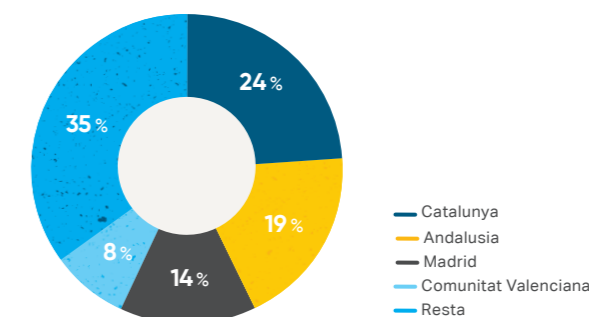
A més, l'abast del programa va adquirir un fort impuls territorial el 2013, any en què es va iniciar la col·laboració amb les obres socials de les entitats de Banca Cívica. Tal com s'indica a l'informe anual d'aquest any: «Fruit de la fusió amb Banca Cívica i dels acords de col·laboració amb les fundacions de les entitats Cajasol, Caja de Burgos i Caja Canarias, s'han fet tres convocatòries conjuntes a les zones d'intervenció de les obres socials respectives.» Al cap d'un any, es va incorporar la convocatòria territorial de la Comunitat Valenciana.

El 2016 el Programa d'Ajuts va introduir una nova convocatòria, Acció Social en l'Àmbit Rural. Les àrees rurals es caracteritzen per la dispersió dels nuclis urbans, la baixa densitat de la població i l'envelliment demogràfic. Aquests factors constitueixen una barrera en la implantació de serveis al medi rural i en limiten l'accés. Així mateix, configuren una realitat específica que planteja reptes a la qualitat de vida i a la igualtat d'oportunitats de les persones que viuen a l'entorn rural.

La finalitat d'aquesta convocatòria és la promoció de projectes al medi rural, adaptats a les seves característiques territorials i necessitats socials, per millorar-hi les condicions de vida i generar oportunitats per a les famílies, la infància i l'adolescència, les dones, la gent gran i les persones en risc d'exclusió social. En aquest sentit, els àmbits d'actuació de la convocatòria són quatre: inserció sociolaboral, interculturalitat i cohesió social, lluita contra la pobresa infantil i l'exclusió social i promoció de l'autonomia personal i atenció a l'envelliment, a la discapacitat i a la malaltia.

«Ara tenim programes adreçats a dones en l'àmbit rural, en línia amb les demandes del moviment feminista», reconeix la persona responsable d'una organització fundada fa més d'un quart de segle amb l'objectiu d'atendre les necessitats de dones en situació de vulnerabilitat. «L'última convocatòria incorporada, la del medi rural, em sembla molt encertada, enfront de la despoblació i la falta de recursos», reconeix la persona responsable d'una entitat especialitzada en inserció laboral i educació, i amb presència a totes les comunitats autònomes.

DISTRIBUCIÓ DE LES AJUDES (1999-2020)

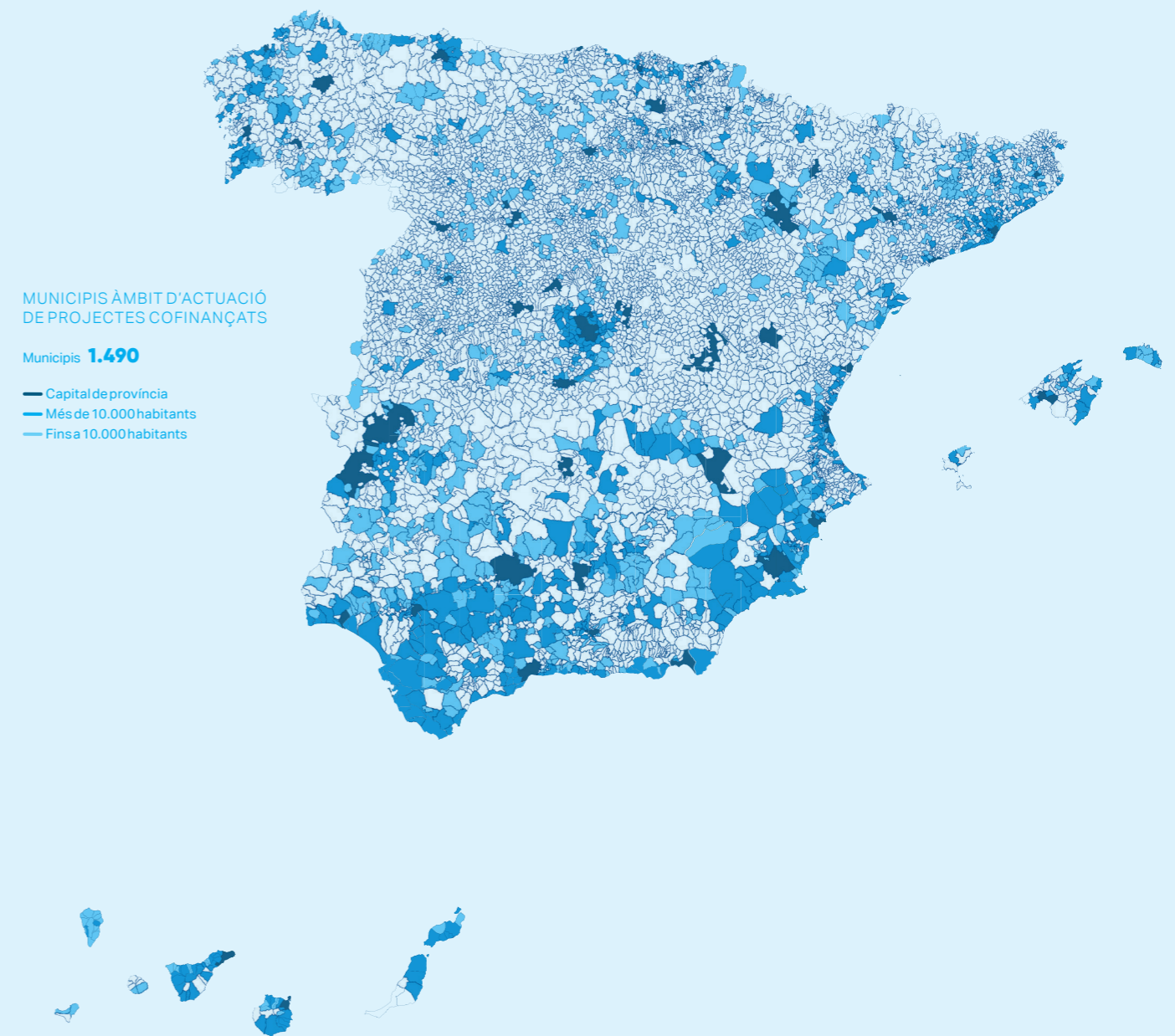

TERRITORI DE LA NECESSITAT A L'ENTITAT

Són moltes les entitats d'acció social —sobretot entre les associacions, que constitueixen la majoria del tercer sector— que tenen l'origen en una iniciativa social i voluntària, creada moltes vegades per agrupacions de persones unides per l'objectiu de donar cobertura a necessitats sorgides al seu entorn familiar o comunitari.

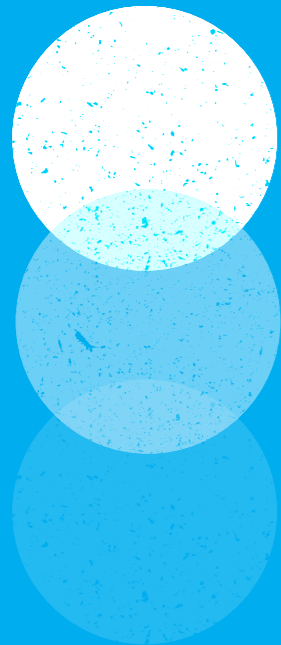
Tot i que a Espanya la població tendeix a concentrar-se a les grans ciutats i àrees urbanes, on el nombre d'entitats socials és lògicament més gran, moltes s'ubiquen en municipis d'una dimensió demogràfica reduïda i, per consegüent, tenen un àmbit d'actuació limitat, gairebé sempre al mateix municipi on estan domiciliades.

Les dades de distribució al territori de les ajudes concedides mostren que la cobertura territorial del programa ha arribat en aquests vint-i-dos anys a 1.490 municipis (el 18,3 % del total) i que, entre aquests, més de la meitat (890 municipis) tenen una població inferior a 10.000 habitants. ●

07. Ser i fer

Les entitats
com a motor
de la intervenció social.

Las convocatorias de "la Caixa" han aportado 'mucho-saber-hacer-bien'.

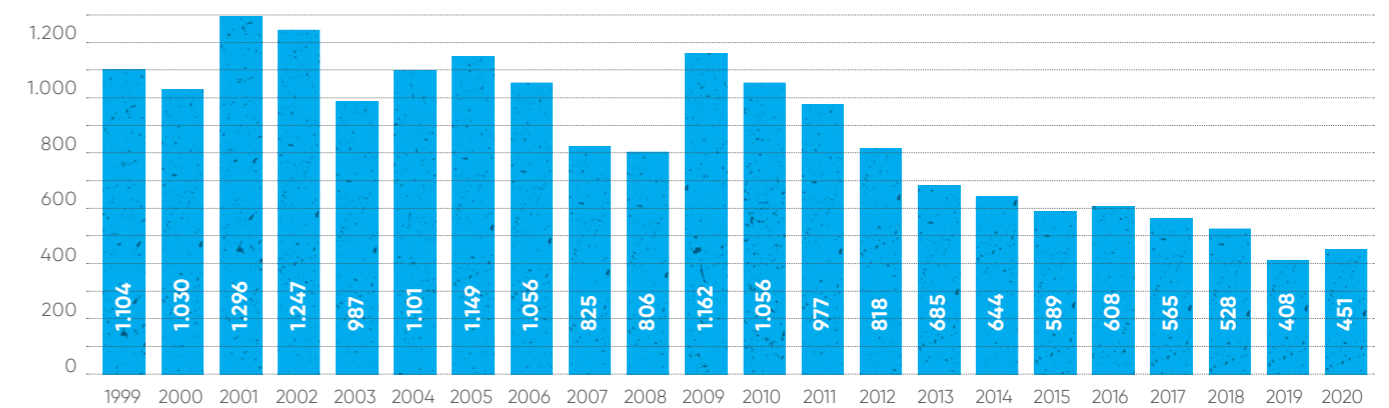
Persona responsable de una entidad centrada en la exclusión social.

Al llarg de més de dues dècades, les convocatòries socials han contribuït a l'existència (ser) i a la capacitat de programar (fer) de les entitats d'acció social que treballen als territoris d'actuació de "la Caixa". «El programa ens ha ajudat a consolidar-nos i no ens aturarem», assegura la persona responsable d'una entitat que ajuda dones en risc d'exclusió social.

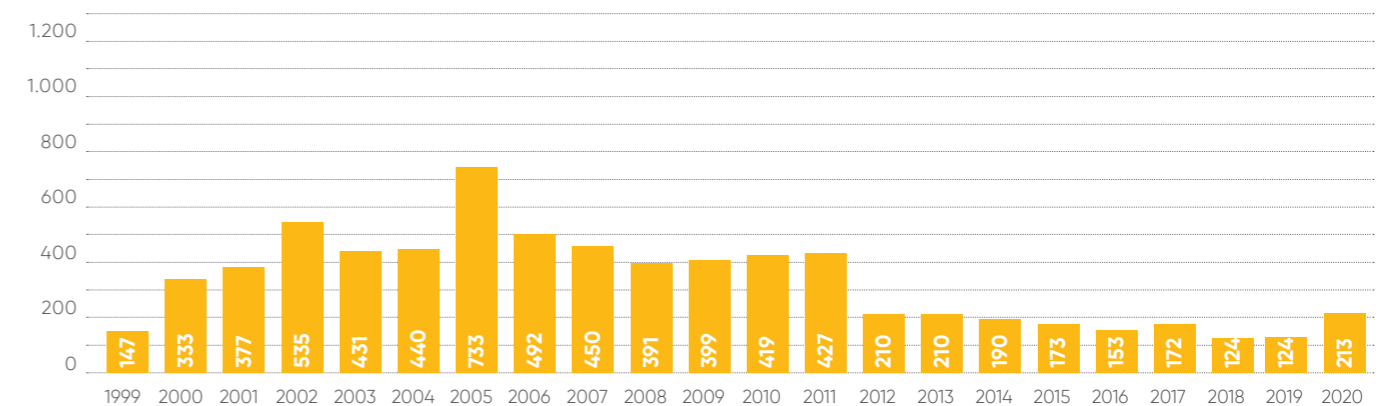
Després de vint-i-dos anys de funcionament, el Programa d'Ajuts encara resulta atractiu per a les entitats, de manera que les noves incorporacions

s'han mantingut al llarg de les dues dècades. Així, el 2020, un total de 451 entitats (1.104 el 1999) hi van presentar projectes per primera vegada, mentre que 213 (147 el 1999) van disposar per primera vegada del cofinançament del Programa d'Ajuts. Així mateix, l'històric de la base de dades mostra que el 2005 —l'any del gir social de "la Caixa"— va augmentar de manera considerable el nombre d'entitats que van comptar per primera vegada amb l'ajuda: van passar de 440 a 733 en només un any.

NOMBRE D'ENTITATS QUE PARTICIPEN PER PRIMERA VEGADA PER CADA ANY

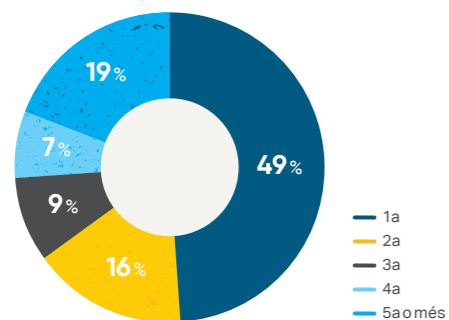

NOMBRE D'ENTITATS QUE COMPTEN PER PRIMERA VEGADA AMB EL COFINANÇAMENT PER CADA ANY

La continuïtat de les entitats en el Programa d'Ajuts està relacionada directament amb el resultat de les primeres experiències, de manera que gairebé la meitat de les entitats seleccionades ha aconseguit disposar del cofinançament en el primer projecte presentat. Entre les que han tingut l'ajuda, la majoria ha presentat quatre projectes o més al llarg dels vint anys, i tres de cada quatre han obtingut el suport entre els primers projectes presentats.

PRESENTACIÓ EN QUÈ ACCEDEIX PER PRIMERA VEGADA A L'AJUDA

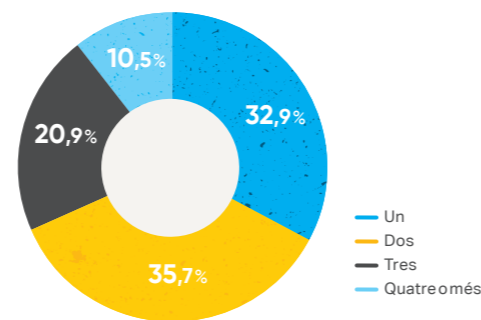

Amb relació a les dades disponibles sobre pressupost i col·laboradors implicats en les diferents entitats que han presentat projectes al Programa d'Ajuts, s'han creat quatre segments: grans (més de 15 milions d'euros de pressupost mitjà i més de 250 treballadors), mitjanes (més de 5 milions i més de 25 empleats), petites (més de 200.000 euros i 10 treballadors o més) i molt petites (menys de 200.000 euros i menys de 10 treballadors).

Entre les entitats que han participat en el programa, les majoritàries són les petites, que suposen el 41 % del total. Pel que fa a les entitats amb projectes selec-

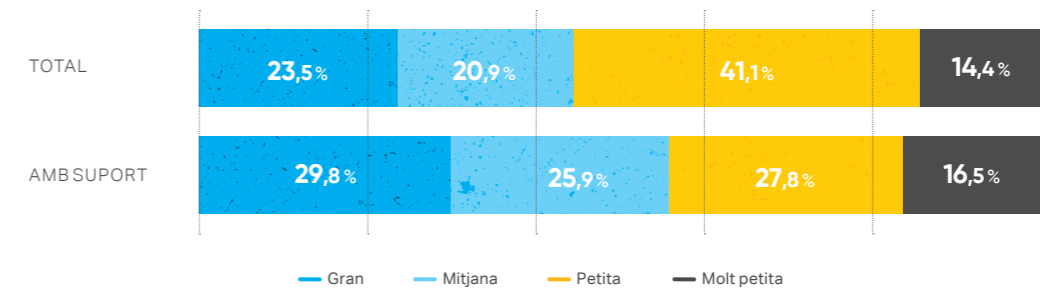
En participar de manera reiterativa en el Programa d'Ajuts, les entitats que tenen almenys un projecte seleccionat han aprofitat al llarg del temps la flexibilitat dels àmbits d'actuació de les convocatòries socials per presentar projectes dins d'una diversitat més gran d'àmbits. Pel que fa a les que han obtingut el cofinançament per a almenys un projecte, només el 32,9 % s'ha limitat a presentar-los en un únic àmbit.

ÀMBITS DIFERENTS ALS QUALS HAN PRESENTAT PROJECTE ENTITATS AMB ALGUN PROJECTE AL QUAL S'HA DONAT SUPORT

cionats, el nombre de grans suposa gairebé el 30 %. De les dades d'entrevistes a entitats destaquen dos trets distintius sobre el tipus d'entitat amb més capacitat per presentar-se al Programa d'Ajuts. Mentre que les de mida més gran tenen més recursos per elaborar la proposta i estan en més bones condicions per reunir els requisits que es demanen, les de mida més petita tenen més capacitat de concreció respecte de les necessitats específiques del territori d'actuació i de presentació de projectes mesurables amb beneficis quantificables.

MIDA DE LES ENTITATS

En aquest sentit, la persona responsable d'un petit centre especialitzat en la promoció de l'autonomia de persones amb esclerosi múltiple creu que, en termes generals, el Programa d'Ajuts «afavoreix més les grans entitats que tenen departaments especialitzats en la relació de projectes». A continuació, reconeix: «Encaixem del tot en la convocatòria perquè el que fem és una intervenció integral. Per a nosaltres, la Fundació "la Caixa" és un finançador, però també un aliat, perquè ens permet un espai de reflexió, de seguiment, una manera de treballar, d'estandardització dels projectes, però respectant la idiosincràsia de cada entitat. "la Caixa" va més enllà dels diners que et dona, és el finançament d'una idea.»

D'altra banda, hi ha quatre perfils d'entitat diferenciades amb nitidesa: en primer lloc, les que tenen prevalença de fons públics (39 % de total); en segon lloc, les de caràcter mixt (28 %); en tercer lloc, les d'ingressos propis (24 %), i, finalment, les de fons privats (9 %). Tot i que amb menys mesura que les primeres, les anomenades mixtes també tenen com a finançador principal el sector públic, però diversifiquen menys les fonts d'ingressos.

Del conjunt de les entitats, entre els ingressos provinents del sector públic, les fonts principals de finançament són la mateixa comunitat autònoma del projecte que es vol desenvolupar, que aporta el 56 % dels ingressos d'origen públic, seguida de l'Administració local (31 %). A la cua hi ha l'Administració central (9 %) i la Comunitat Europea (4 %).

Les entitats perceben l'ajuda de la Fundació "la Caixa" no tan sols en termes de finançament, sinó sobretot com un soci. Així, al llarg dels vint-i-dos anys, el Programa d'Ajuts ha contribuït en el procés de professionalització emprès pel tercer sector durant tot el període. I ho ha fet tant en la millora general dels processos com en l'ampliació de les temàtiques i l'abast territorial de les actuacions, l'estímul a la innovació i

la transferència de coneixements i procediments adquirits a la resta dels processos i els programes de les entitats.

L'accés al cofinançament de la Fundació "la Caixa" ha comportat un seguit d'efectes sobre la tasca de les entitats. Destaca, sobretot, que el Programa d'Ajuts ha permès a les organitzacions sense ànim de lucre plantejar-se objectius més innovadors. Així ho reconeix el 76,8 % de les entitats que han participat en l'enquesta. A més, les convocatòries han facilitat la permanència en el temps de moltes de les entitats. El 67,5 % reconeix que la col·laboració ha ajudat a millorar els processos i professionalitzar la gestió.

En aquest mateix sentit es manifesten els entrevistats. En paraules de la persona responsable d'un centre d'acollida de persones migrants: «Les fortaleces del programa són diverses, com ara l'estabilitat i la predicibilitat de les convocatòries, la incorporació d'una metodologia, el valor afegit i l'aportació de coneixements.» D'altra banda, la persona responsable d'una entitat que treballa amb joves en els àmbits laboral i educatiu conclou: «La Fundació "la Caixa" té molt clars els seus àmbits d'actuació i disposa de l'opinió de les entitats, és a dir, es manté molt propera als projectes per donar un servei útil a la societat.»

Les entitats del tercer sector reconeixen a les entrevistes: «Abans érem entitats que funcionàvem per separat; la Fundació "la Caixa" ens ha ajudat a estructurar-nos i a professionalitzar els nostres serveis», com també a «sistematitzar i institucionalitzar la nostra tasca». En concret, a incorporar indicadors d'activitat, a planificar de manera prèvia les accions, a reflexionar sobre els processos i les actuacions, a incorporar mesuraments quantitatius i a avaluar i fomentar la retroalimentació entre les diferents actuacions.

De les enquestes fetes es desprèn que el 68 % de les entitats considera que la participació a les convocatòries socials ha contribuït a reflexionar sobre

les prioritats i les necessitats socials. A més, sis de cada deu entitats consideren que la participació en el Programa d'Ajuts ha propiciat l'elaboració d'un sistema organitzat de mesurament de l'impacte de cada intervenció.

El 84 % de les entitats reconeix estar familiaritzada amb els diferents àmbits de les convocatòries socials. La taxa de coneixement s'incrementa en funció de la intensitat de la relació de cada entitat amb el Programa d'Ajuts, substancialment més gran entre les que han presentat fins a nou projectes o més. Això també es reflecteix en el nombre d'entitats que aprofiten aquest coneixement per presentar projectes en més d'un àmbit. D'aquesta manera, el Programa d'Ajuts s'ha anat con-

solidant dins del tercer sector i ha fidelitzat les entitats noves a mesura que s'incorporen a les convocatòries.

«La Fundació "la Caixa" ni encotilla ni dirigeix; les entitats socials no som simples executors, tenim llibertat per fer avantguarda en el sector social», afirma la persona responsable d'un centre d'acollida d'immigrants. D'altra banda, la persona responsable d'una fundació veterana en l'àmbit de la intervenció socioeducativa conclou: «Ens sentim molt respectats per "la Caixa". Hem proposat diversos projectes, alguns seleccionats i altres no. El Programa d'Ajuts ens ha permès atrevir-nos amb altres coses. Si som rigorosos en com ho fem, se'ns valora. És un finançament que volem especialment, perquè ens permet innovar.»

INNOVACIÓ SOCIAL PREMIS FUNDACIÓ "LA CAIXA"

El Programa d'Ajuts va posar en marxa el 2014 els Premis Fundació "la Caixa" a la Innovació Social amb l'objectiu de reconèixer l'aportació innovadora en l'abordatge de les problemàtiques socials i els efectes de canvi social que promouen les entitats. D'aquesta manera, el programa vol donar visibilitat al gran esforç que fan les entitats que aporten solucions innovadores, més eficaces, eficients, sostenibles i justes als reptes socials cada vegada més complexos i interdependents que afronten.

Cada any s'atorguen deu premis. En les primeres sis edicions, les entitats han presentat un total de 2.062 candidatures, vinculades al mateix nombre de projectes que han obtingut el suport del programa. D'aquestes, 333 han resultat finalistes, 60 han estat premiades i 19 han obtingut un accésit.

Les candidatures s'avaluen considerant factors com ara el grau d'innovació, entès com el valor diferencial pel que fa a les propostes que hi ha; l'impacte, com l'eficàcia i el potencial transformador de la solució proposada; la monitorització, com el fonament per a la recollida d'evidències; el potencial d'escala per a la transferibilitat, i la sostenibilitat del model econòmic per assolir resultats de manera duradora.

Entre els projectes que han resultat premiats destaquen aspectes d'innovació com el desenvolupament i l'aplicació de la tecnologia per a la millora de la qualitat de vida de les persones amb barreres per a la comunicació; la transformació de les institucions per a la seva adaptació a una inclusió plena; la incorporació a l'agenda social de col·lectius i problemàtiques invisibilitzats, i el desenvolupament de noves tecnologies d'intervenció. ●

08. D'avui a demà

Conclusions.
Lliçons apreses
i visió de futur.

Hem reflexionat sobre què passaria si les ajudes de Fundació "la Caixa" no hi fossin, i hem arribat a la conclusió que un terç de l'acció social s'acabaria.

Persona responsable d'una entitat d'intervenció i desenvolupament comunitari.

Com s'ha pogut veure en aquest recopilatori, els vint-i-dos anys del Programa d'Ajuts a Projectes d'Iniciatives Socials han estat una font d'experiències inoblidables i lliçons apreses.

Sens dubte, la conclusió principal que se n'obté és que al llarg de més de dues dècades s'ha recorregut un camí conjunt entre les entitats socials, les protagonistes de debò de la utilitat social de les convocatòries, i la Fundació "la Caixa", que ha donat suport en tot moment a aquestes entitats, tant des del punt de vista de l'aportació dels recursos econòmics com en els esforços d'innovació i millora de la gestió que han fet moltes de les entitats.

D'altra banda, l'experiència demostra que la transformació social que han aconseguit les entitats participants en el Programa d'Ajuts ha tingut una visió global, que cobria un ampli ventall de necessitats socials, amb un impacte molt transversal en els diferents col·lectius de beneficiaris —infància, gent gran, persones amb discapacitat, persones en risc d'exclusió social, etcètera— i amb una implantació molt homogènia a tot el territori nacional.

També és evident que el tercer sector ha evolucionat i madurat durant les dues últimes dècades. En aquest esforç de maduració, les convocatòries socials han aportat eines perquè les entitats treballin de manera més col·laborativa entre elles i potenciïn, així, l'impacte final dels seus projectes.

De qualsevol manera, ara ens trobem no en un punt final sinó en un punt i seguit. És evident que el Programa d'Ajuts encara serà en el futur immediat una peça angular de l'estratègia d'intervenció social de la Fundació "la Caixa". En aquest sentit, i addicionalment als seus programes propis, la institució entén que les convocatòries

socials permeten complementar d'una manera molt efectiva l'actuació transformadora que cal dur a terme sobre la realitat social del país. El treball conjunt de la Fundació "la Caixa" i de centenars d'entitats socials distribuïdes per tot el territori pot continuar sent un mecanisme de millora social de calí profundament.

Igual que ha passat fins ara, les convocatòries socials seguiran mantenint el caràcter flexible que sempre les ha caracteritzat, i això permetrà que s'adaptin permanentment tant a les noves necessitats socials que sorgeixin com a les maneres més innovadores amb què les entitats treballin aquestes necessitats.

El nou escenari que es planteja després de la pandèmia de la COVID-19 farà de les convocatòries una eina molt valuosa per atendre l'agreujament de les vulnerabilitats socials derivades d'aquesta crisi. Sens dubte, i com a continuïtat d'un esperit que ha estat present durant més de dues dècades, el nou entorn, amb necessitats creixents i amb recursos no sempre suficients, exigirà de les entitats socials un esforç molt rellevant en la millora de l'eficiència de la gestió.

En aquesta línia, aspectes que sempre han potenciat les convocatòries, com ara la col·laboració entre entitats, la prioritització a l'hora de fixar els objectius, la correcta planificació dels projectes, la mesura i l'avaluació permanent dels impactes assolits, etcètera, són ara molt més transcendents i es converteixen en requisits imprescindibles per poder abordar el complex moment que vivim.

En aquest esforç conjunt, la Fundació "la Caixa" continuarà sent-hi, treballant amb les entitats socials amb el mateix esperit d'aquests últims vint-i-dos anys: ajudant i proposant les formes d'actuació social més adequades.

09. Agraïments

Per a les convocatòries socials de "la Caixa", tant és on siguis o la mida que tinguis, arriben a tots els racons i, per això, els estem molt agraïts.

Persona responsable d'una associació de pares i mares de fills i filles amb problemes d'addicció.

Volem expressar el nostre agraïment a totes les entitats que al llarg de més de dues dècades han mostrat confiança en la Fundació "la Caixa" a través de la seva participació en el Programa d'Ajuts a Projectes d'Iniciatives Socials.

També volem agrair especialment a les 1.200 entitats que han participat en l'enquesta per a aquest estudi, ja que les respostes han aportat dades molt valuoses sobre la seva experiència en el programa que ens ajudaran a millorar-lo.

Així mateix, agraïm particularment a les 85 entitats els responsables de les quals ens han dedicat temps per permetre'ns apreciar en profunditat a través de la seva valoració personal la participació de la seva entitat en el programa. Sense la seva col·laboració aquest estudi no hauria estat possible.

Aldees Infantils SOS	Asociación para el Estudio de las Enfermedades Infecciosas	Cruz Roja Española. Asamblea Comarcal de Jaén	Fundación Elche Acoge de la Comunidad Valenciana	Gorabide
Àmbit d'Investigació i Difusió Maria Corral		Delegación Aragón. Fundación Ayuda en Acción	Fundación FADE-Delegación Cartagena	Grupo de Educadores de Calle y Trabajo con Menores
Asociación Ciudadana Cántabra Anti Sida	Asociación para la Prevención Atiempo		Fundación Gizakia	Hijas de la Caridad - Obra Social San Vicente de Paúl
Asociación Cultural Albedaya	Asociación Rascasa	Federación Cántabra de Personas con Discapacidad Física y Orgánica	Fundación Gizakia Herritar	Igaxes
Asociación de Daño Cerebral Adquirido de la Provincia de Alicante	Asociación Sare	Federación Galega de Instituciones para a Síndrome de Down	Fundación Ilundain Haritz-Berri	Instituto de Religiosas Oblatas del Santísimo Redentor
Asociación de Familiares y Cuidadores de Enfermos de Alzheimer y Otras Demencias de Tenerife	Asociación Vasija	Federación Nacional ASPAYM	Fundación Integra	Intermediación
Asociación de Mujeres La Rondilla	Asociación Zubiko, Trebakuntza Eta Lan Sustapena	Fundació Projecte Home Balears	Fundación Juan Soñador	Médicos del Mundo. Aragón
Asociación de Mujeres por la Igualdad (A.M.IGA.)	Associació Casal dels Infants per a l'Acció Social als Barris	Fundació Servei Gironí Pedagogia Social	Fundación Marqués de Valdecilla	Obra Social Santa Luisa de Marillac
Asociación de Padres de Personas con Trastorno del Espectro Autista de la Provincia de La Coruña	Associació d'Alzheimer de Reus i Baix Camp	Fundación Acción contra el Hambre	Fundación para el Desarrollo Socioeconómico del Alto Aragón (FUNDESA)	ONG Ecos Do Sur
Asociación Equipo Solidaridad	Associació de Paraplègics i Discapacitats Físics de Lleida	Fundación ASPREM	Fundación Patronato de Jesús Abandonado de Murcia	Peñascal S. Coop. de Iniciativa Social
Asociación de Familias Monoparentales de Canarias-AFAMOCAN	Associació Educativa Itaca	Fundación Atenea Grupo GIC Delegación Extremadura	Fundacion Pioneros	Religiosas Adoratrices Esclavas del Santísimo Sacramento y de la Caridad
Asociación Montañesa de Ayuda al Toxicómano	Candelita	Fundación Balía por la Infancia	Fundación por la Acción Social Mar de Niebla	Save The Children - Sede Territorial Andalucía
Asociación Navarra de Apoyo a Personas TDAH Ribera y sus Familias. ANDAR	Càritas Diocesana de Mallorca	Fundación Canaria para la Formación Integral y la Inserción Sociolaboral Ataretaco	Fundación Proyecto Don Bosco	Treball Solidari
Asociación Navarra para la Investigación, Prevención y Tratamiento de los Drogodependientes	Càritas Diocesana de Mérida-Badajoz	Fundación Cauce Asturias	Fundación RAIS Madrid	Viraventos
Asociación para el Desarrollo Integral de las Mujeres Mercedes Machado	CASDA, Asociación Ciudadana contra el Sida de Castellón	Fundación Centro Español de Solidaridad Principado de Asturias	Fundación Save The Children. Valencia	YMCA en Zaragoza
	Centro de Acogida de Inmigrantes	Fundación COVIRAN	Fundación Secretariado Gitano. Burgos	
	Comisión Ciudadana Anti-Sida de la Rioja	Fundación CUDECA	Fundación Secretariado Gitano. Paterna	
	Cruz Roja Española en La Rioja	Fundación de Trabajadores de la Siderurgia Integral	Fundación Sevilla Acoge	
			Fundación Tomillo	
			Fundación VINJOY	

NOTA TÈCNICA

Aquest estudi ha utilitzat tres fonts: la base de dades del Programa d'Ajuts (1999-2020), una enquesta a entitats i una entrevista a representants d'entitats que han desenvolupat almenys un projecte amb la col·laboració del Programa d'Ajuts.

Tant l'explotació de la base de dades com el treball de camp els ha fet SIGMADOS.

Per a l'eina quantitativa de recollida d'informació es va dur a terme una enquesta telefònica a una mostra teòrica de 1.200 individus, que finalment es va completar amb 1.230 enquestes, cosa que suposa un error mostral del 2,5 % per a un nivell de confiança del 95,5 %.

L'univers de partida el va constituir el conjunt d'entitats que, havent presentat algun projecte al programa d'Ajuts, havia aconseguit comptar amb la col·laboració de "la Caixa" almenys una vegada. Totes les entitats van tenir la mateixa probabilitat de ser escollides per conformar la mostra, independentment del nombre total de projectes presentats i de projectes seleccionats.

Per a l'enquesta es va confeccionar un qüestionari dissenyat específicament per obtenir informació complementària a la dels altres mitjans de recollida i anàlisi d'informació, de manera que es garantís una recollida de dades correcta respecte de les dimensions plantejades sobre l'objecte d'estudi.

El treball de camp es va desenvolupar seguint el sistema d'entrevista telefònica amb suport d'ordinador (seleccionant la persona amb més coneixement de la relació amb el Programa d'Ajuts).

La selecció de l'entitat es va fer de manera aleatòria simple amb un sistema estratificat que assegurés la recollida d'una mostra que reunís diversitat de situacions.

FITXA TÈCNICA DE L'ENQUESTA

Àmbit:
el conjunt del país.

Univers:
entitats que, havent presentat algun projecte, en tenen almenys un de seleccionat que ha rebut una ajuda del programa.

Selecció:
aleatòria amb quotes per comunitat autònoma, àmbit de l'últim projecte seleccionat i any de l'últim projecte seleccionat.

Enquesta:
personal telefònica assistida amb ordinador (amb el representant de l'entitat seleccionada).

Data de camp:
de l'11 de setembre a l'11 d'octubre de 2019.

Mostra:
1.230 entrevistes en total amb un error màxim per a dades globals de $\pm 2,6\%$ per a un interval de confiança del 95,5 % (dos sigma) i el cas més desfavorable de $p = q = 0,5$.

La fase qualitativa de recollida d'informació es va fer a partir d'entrevistes en profunditat a representants de 85 entitats a totes les comunitats autònomes, cosa que assegurava un mínim de 4 entitats per a cadascuna, els diferents àmbits d'actuació de les convocatòries i la diversitat d'estructures i formes jurídiques.

Aquestes entrevistes es van desenvolupar seguint un esquema obert, sense preguntes ni possibilitats de resposta tancades prèviament, a mode de conversa informal. No obstant això, per a l'entrevista es va confeccionar una guia d'eixos temàtics perquè es recollís un mínim d'informació.

---

*Fundación "la Caixa" és un company de viatge.
Ajuda a impulsar projectes nous, perquè les
necessitats són canviants, i no tenen res a veure
amb les que tenien les famílies fa uns anys.*

Persona responsable d'una entitat social que ajuda
persones que pateixen lesió medul·lar

Programa d'Ajuts a
Projectes d'Iniciatives Socials

Fundació "la Caixa"